

การบริหารงานวิชาการและงานวิจัย เพื่อพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพ

รศ.ดร.ประสิทธิ์ ลีระพันธ์
นักวิชาการอิสระ

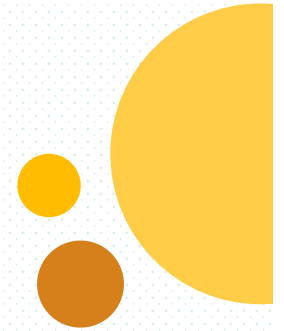
เอกสารประกอบการบรรยายในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการส่งเสริม
สุขภาพของสำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

26-28 มิถุนายน 2567

ณ โรงแรมปรี๊นท์ พาเลซ กรุงเทพมหานคร

ประเด็นการเรียนรู้

1. แนวคิดและหลักการการส่งเสริมสุขภาพ
2. การพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพบนพื้นฐานวิชาการและวิจัย
3. ข้อเสนอเพื่อการยกระดับพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพ

1. แนวคิดและหลักการการส่งเสริมสุขภาพ

1.1 ความหมายและความสำคัญ “การส่งเสริมสุขภาพ”

1) ความหมาย

- กระบวนการพัฒนาศักยภาพของประชาชนให้ดูแลสุขภาพตนเองได้ เพื่อให้มีสุขภาพแข็งแรงและไม่เจ็บป่วย (โดยเฉพาะจากโรค NCD)
- ประชาชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา (ไม่ใช่เจ้าหน้าที่สาธารณสุข)

2) ความสำคัญ

- การทำให้ประชาชนไม่เจ็บป่วย เป็นงานหลักและหัวใจการทำงานของนักสาธารณสุข และกรมอนามัย
- องค์ประกอบหลัก 2 ส่วน คือ Healthy lifestyle (HL) และ Healthy Environment (HE)

1. แนวคิดและหลักการการส่งเสริมสุขภาพ (ต่อ)

1.2 กลยุทธ์และกระบวนการพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพ

- 1) การมีส่วนร่วมของประชาชน (การเรียนรู้ของประชาชน และสรุปบทเรียนจากการปฏิบัติการพัฒนาตนเอง) และได้รับการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย
- 2) การทำผ่าน Setting ต่างๆ ของประชาชน คือ ครอบครัว ชุมชน ศูนย์เด็กเล็ก โรงเรียน มหาวิทยาลัย และสถานที่ทำงาน (งาน การผลิต และงานบริการฯ)
- 3) การสร้างกระแสสังคม และการสื่อสารสาธารณะด้านสุขภาพ
- 4) การใช้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นทั้งเป้าหมาย และกลยุทธ์กลาง

2. การพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพบนพื้นฐานวิชาการและวิจัย

2.1 การใช้วิชาการและวิจัยเป็นเครื่องมือพัฒนาของหน่วยงานส่งเสริมสุขภาพ

1) ความรู้ทางวิชาการที่จำเป็นจากข้อมูล 3 แหล่ง คือ การทบทวนวรรณกรรม (ข้อมูลทฤษฎีภูมิ) งานวิจัย (ข้อมูลปฐมภูมิ) และข้อมูลจากการถอดบทเรียน (Tacit Knowledge)

2) ทุกหน่วยงานต้องมีแผนงานวิจัยของตนเอง

3) การใช้ KM และ LO เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อน

4) งานวิจัยของเจ้าหน้าที่ทุกเรื่อง ทุกคน (รวมงานวิจัยเพื่อขออวช.) ต้องทำผ่านแผนงานวิจัยของหน่วยงานที่สังกัด

5) เจ้าหน้าที่ทุกคนต้องเข้าใจเรื่อง “การประเมินผล” และ “การวิจัยประเมินผล” รวมทั้ง “การวิจัยเชิงคุณภาพ” และ “การวิจัยเชิงปฏิบัติการ”

2. การพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพบนพื้นฐานวิชาการและวิจัย (ต่อ)

2.2 งานวิชาการและวิจัยของหน่วยงานส่งเสริมสุขภาพ

- 1) หน่วยงานทุกแห่ง → การประเมินองค์ความรู้ที่มีอยู่ของหน่วยงาน (แนวคิดทฤษฎี ความเข้าใจสถานการณ์ปัญหา และสถานการณ์ทำงานของหน่วยงานทุกแห่งทุกระดับที่เกี่ยวข้อง)
- 2) หน่วยงานวิชาการ → ทำวิจัยพัฒนาต้นแบบตาม Setting ต่างๆ และของประชาชนกลุ่มพิเศษต่างๆ
- 3) หน่วยงานบริการ → ทำวิจัย R2R

3. ข้อเสนอเพื่อยกระดับพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพ

3.1 การใช้ HL และ HE อย่างมีประสิทธิภาพ

- 1) การทำให้ประชาชนดูแลสุขภาพตนเองได้และไม่เจ็บป่วยเป็นภาพฝัน (Vision) ของหน่วยงานส่งเสริมสุขภาพทุกแห่ง และเจ้าหน้าที่ทุกคน
- 2) ควรใช้ HL และ HE เป็นภารกิจหลัก (Mission) ของหน่วยงานส่งเสริมสุขภาพทุกแห่ง ทุกระดับ
- 3) การบูรณาการ HL และ HE ในการพัฒนาสุขภาพของประชาชนในทุกประเด็นปัญหา

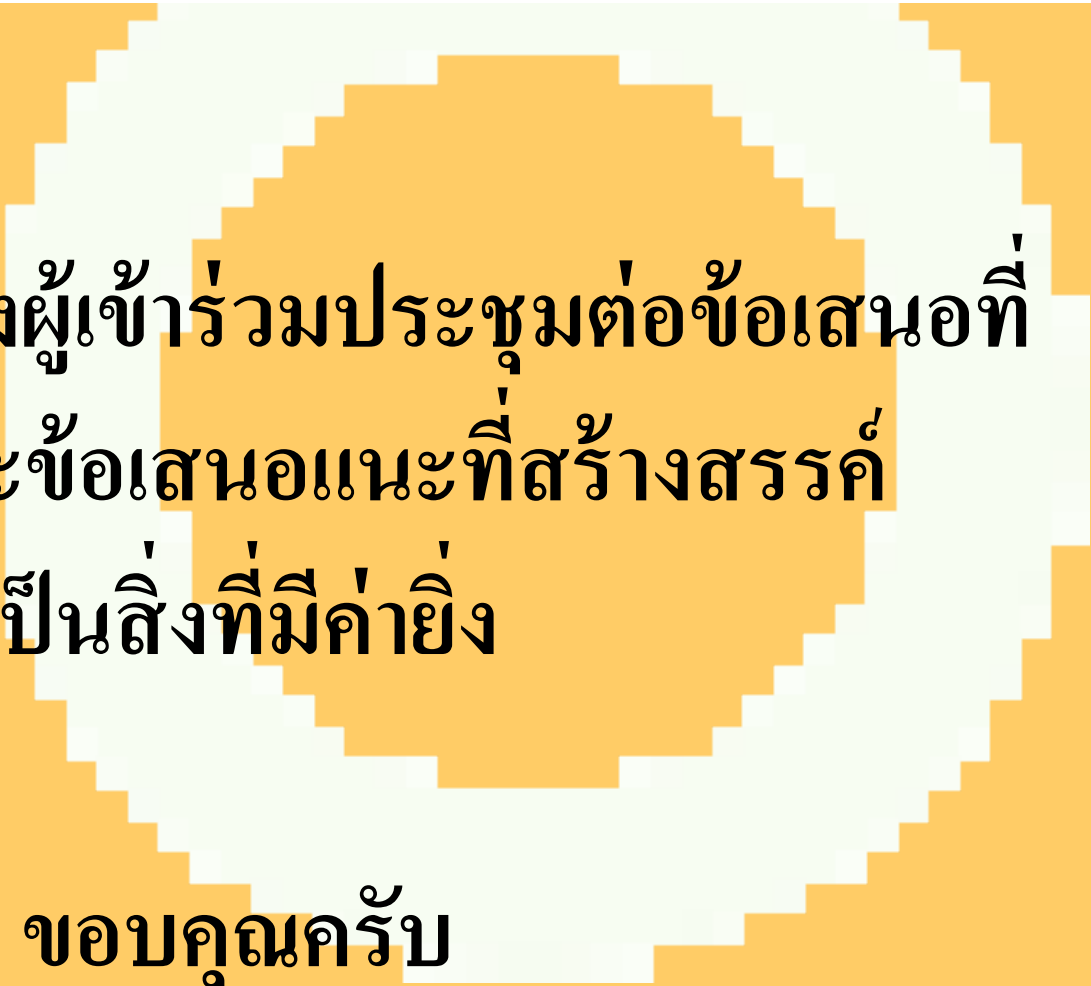
3. ข้อเสนอเพื่อยกระดับพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพ (ต่อ)

3.2 พฤติกรรมสุขภาพ 8 เรื่อง (3 อ. 2 ส. 2 น. 1 ฟ.) เป็นเป้าหมายเบื้องต้นที่ต้องยึดถือ

1) การปฏิบัติการพัฒนาประชาชนกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มวัย เน้นพฤติกรรมสุขภาพ 8 เรื่องเชิงบูรณาการร่วมกัน

2) กำหนดเนื้อหาสาระหลักของพฤติกรรมสุขภาพแต่ละเรื่องที่ทำให้ประชาชนเข้าถึง เข้าใจ และยอมรับได้ พร้อมได้แนวคิดและแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับปัญหาและบริบทของกลุ่มเป้าหมาย (HL=Health literacy)

3) ประชาชนมีพฤติกรรมสุขภาพได้ ต้องผ่านการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ยาวนาน และมีการสรุปบทเรียนการเรียนรู้ของตนเองเป็นช่วงๆ รวมทั้งควรทำเป็น “กลุ่ม” เพื่อเป็นพลังเสริมซึ่งกันและกัน

ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมต่อข้อเสนอที่
บรรยาย และข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์
เป็นสิ่งที่มีความยิ่ง

ขอบคุณครับ

Thank You.
